יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין. כמו עדות ואין מקבלין עדות בלילה כדמוכח פרק ראוהו בית דין (ר"ה דף כה: ושם) דקבלת עדות כתחלת דין והיום דראוי לקבלת עדות יכולין לדון על פי ראיית יום דלא תהא שמיעה גדולה מראייה ולא כמו שפירש הקונטרס דאמר קבלו עדות שהעידו לפניהם בלילה דנין למחר ע"פ אותו עדות ואין צריכין לחזור ולהעיד בפניהם ביום ומה שפירש הקונטרס דוקא שנכנסו לבקר אבל הזמינום להעיד שוב אין יכולין לדון אפילו יעידו אחרים דהוו להו עדים ואין עד נעשה דיין והכיא ראיה מפ"ק דמכות (דף י.) דרבי יוסי סבר נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה ולרבי נמי כי אמרי לאסהודי אתינא עדותן בטלה ופסיק רב נחמן דהלכתא כוותיה דרבי וקיימא לן כרב נחמן בדיני והכיא דר"ה דמושיבין מחבריהן אצל היחיד אחרי אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין מאי טעמא דהוו להו עדים [א]ואין עד נעשה דיין אמר ליה אין הכי נמי קאמינא: איתמר קנין עד אימתי חוזר רבה אמר כל זמן שיושבין רב יוסף אמר [ב]כל זמן שעוסקין באותו ענין אמר רב יוסף כוותי דידי מסתברא דאמר רב יהודה שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין ליחוש דלמא הדר ביה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניחא וליחוש דלמא הדר ביה אלא מאי אית לך למימר דיסליקו מעינא

הלכו מתחלה ע"מ לרחות דל"כ אין שוב היחיד יכול להיות דיין והכיא ראיה נמי מתשובת רש"י ז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין צריך לומר אחר עדי דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי לא עושין דין הא בהדיא שויטו סהדי ואע"פ שפ"ה שיכול להיות דיין כשראו בלילה דלא אי אפשר לדון אם לא שמיעה גדולה מראייה דההיא ראיה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אצל היכא דראו בשעה שיכולין לעשות הדין אבל היכא דראו בשעה שאין יכולין להיות דיינין כגון בלילה ההיא ראיה ראיית עדים היא שראוהו בדבר ולא ראיית דיינין היא והלכך ע"פ ראיתן דהיינו כאילו הם עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיית עצמן דאין עד נעשה דיין. ומיהו ב"ד שהעידו לפניהם עדות בלילה עדות גמורה היא ויכולין לדון למחר ביום אבל ראיה דידהו שראוהו בלילה לא חשבינן כאילו הועד לפניהם בלילה דכיון דלא חזו בההיא שעתא לדינא ראיה דידהו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים בלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עצמן אא"כ יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן בב"ק בפ' החובל (דף 5:) גבי התוקע לחבירו: **ואין עד נעשה דיין.** המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו. ונראה בעיני דגזירת הכתוב היא דכתיב [דברים יט] ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שבועות דף ג.) לפני ה' היינו לפני הדיינין אשמועינן קרא דצריך להעיד שנים לפני הדיינין אבל העדים אינן מחברין ויושבין ודנין: ה"ג **קנין עד אימתי יכול לחזור.** וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. וכן מתנת בריא וכן מתנת שכיב מרע במקצת דאית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקניו ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו תנאים שיפרש אחרי כן או אם ילמד לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן דלדעתא דהכי מקני אינים שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו בקנין זה לעשותו קנין גמור: **כל זמן שיושבין.** דלדעתא דהכי מקני ליה ע"מ שאם לא יחזור בו באותו מעמד אבל אם יחזור בו יבטל: **באותו ענין.** של אותה מתנה: **שנכנסו בו.** במתנת שכיב מרע במקצת ובקנין מיירי דאינו יכול לחזור בו: **ליחוש דלמא הדר ביה.** ואמאי קאמר לו עושין דין דמשמע באותו מעמד אע"פ שעדיין יושבין עושין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו וינטל הדין לא הוי דין: **אמריתה לשמעתא בו.** נתווכחתי בדבר לפניו והקשיתי לו: (ג) **ונרב יוסף מי ניחא בו.** והכי גרסינן **אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא:** מעינא

כדמוכח בפ"ק דגיטין (דף ה:) ובפ"ב דכתובות (דף כא: ושם) ורבי עקיבא דאמר בהחובל (ב"ק דף 5: ושם) כולן עדים הן ואפילו עד הראוה אין נעשה דיין הייט דוקא בדיני נפשות כדמוכח בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה כו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל תו לא מצו חזו ליה בזכותיה ואם תאמר ג)(דבפרק קמא) דמכות (דף יב. ושם) מפרש טעמא אחרינא דקאמר ר' עקיבא מנין לסנהדרין שראו כו' שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וי"ל דההיא דרשא דמכות עיקר והכיא דר"ה (דף כו. ושם) לא קאמר אלא דמהכיא טעם לא גמרינן שאר דינים מהתם דדוקא בדיני נפשות אין עד הראוה נעשה דיין משום והאילו העדה המעיד כדפרישית ודוקא בדאוריימא אבל בדרבנן נעשה דיין

ניחוש דלמא הדר ביה. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע בכולה או מצוה ממתנת מיתה ניחוש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי וצריך עדיים שלא חזר בו עד שמת דהא בסוף פ"ק דב"מ (דף יט:) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא קני

אפילו הן שלשה כותבין ואין עושין דין. למחר אפילו לא כתבו אלא אם כן יבואו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה [כה:] ראוהו שלשה והן בית דין יושבו מחבריהם אצל היחיד אחד מהשלשה ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופרסין הם ולוקמו בדוכתייהו וליקדשו ומוקמינן כשראוהו בלילה הלכך הן עצמן אינם יכולין לקדש למחר שהרי בלילה עדים היו ולא דיינין ולמחר אין עד הבואה בדבר נעשה דיין על פי עדות עצמו אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא אינו עושה הדין על פי עדות עצמו והלכך אחד מן השלשה שראו החדש כשמושיבין שנים אצלו להיות דיינין ושנים הרואין מעידין בפניהם יכול הוא להיות דיין אע"פ שראוהו בלילה עמהן שהרי ע"פ עדות אחרים שמעידין בפניו הוא דן את הדין ולא על פי ראיית עצמו דאין לנו לפסול דיינין בשביל שראו בדבר כל זמן שלא העידו אלא שהוא עצמו לא ידון את הדין על פי ראיית עצמו דאין עד נעשה דיין וכגון שראה בשעה דאינו יכול להיות דיין אבל אם ביום ראה דבההיא שעתא מצי לדון את הדין דלא תהא שמיעה גדולה מראייה מה לי אם ידון עכשיו מה לי אם ידון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוו להו עדים בראיית הלילה דלא מצי למימר לא תהא שמיעה גדולה מראייה דההיא ראיה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא דראו בשעה שיכולין לעשות הדין אבל היכא דראו בשעה שאין יכולין להיות דיינין כגון בלילה ההיא ראיה ראיית עדים היא שראוהו בדבר ולא ראיית דיינין היא והלכך ע"פ ראיתן דהיינו כאילו הם עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיית עצמן דאין עד נעשה דיין. ומיהו ב"ד שהעידו לפניהם עדות בלילה עדות גמורה היא ויכולין לדון למחר ביום אבל ראיה דידהו שראוהו בלילה לא חשבינן כאילו הועד לפניהם בלילה דכיון דלא חזו בההיא שעתא לדינא ראיה דידהו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים בלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עצמן אא"כ יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן בב"ק בפ' החובל (דף 5:) גבי התוקע לחבירו: **ואין עד נעשה דיין.** המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו. ונראה בעיני דגזירת הכתוב היא דכתיב [דברים יט] ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שבועות דף ג.) לפני ה' היינו לפני הדיינין אשמועינן קרא דצריך להעיד שנים לפני הדיינין אבל העדים אינן מחברין ויושבין ודנין: ה"ג **קנין עד אימתי יכול לחזור.** וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. וכן מתנת בריא וכן מתנת שכיב מרע במקצת דאית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקניו ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו תנאים שיפרש אחרי כן או אם ילמד לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן דלדעתא דהכי מקני אינים שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו בקנין זה לעשותו קנין גמור: **כל זמן שיושבין.** דלדעתא דהכי מקני ליה ע"מ שאם לא יחזור בו באותו מעמד אבל אם יחזור בו יבטל: **באותו ענין.** של אותה מתנה: **שנכנסו בו.** במתנת שכיב מרע במקצת ובקנין מיירי דאינו יכול לחזור בו: **ליחוש דלמא הדר ביה.** ואמאי קאמר לו עושין דין דמשמע באותו מעמד אע"פ שעדיין יושבין עושין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו וינטל הדין לא הוי דין: **אמריתה לשמעתא בו.** נתווכחתי בדבר לפניו והקשיתי לו: (ג) **ונרב יוסף מי ניחא בו.** והכי גרסינן **אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא:** מעינא

מסורת הש"ס

(א) ר"ה כו. גיטין ה: מכילתא מלא: כ"ק 5: סנהדרין לד:, (ב) נ"ל אא"כ, (ג) [נ"ל דבפ"כ].

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמריתה וכו' והקשיתי לו הפ"ד ואחר כך מ"ה וה"ג אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניחא כו':

מוסף רש"י

אבל בלילה. שאינו ראוי לדון כותבין ואין עושין דין אפילו למחר, שמתחילתן לא נראו ליסב לשם דין (שנהדרין לז.).

עין משפט נר מצוה

ים א מיי' פ"ה מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קנ טוש"ע מ"מ סי' ז סעיף ה: כ ב מיי' פ"ה מהלכות מכירה הלכה י סמג עשין פג טוש"ע מ"מ סי' קסה סעיף ו:

רבינו גרשום

ביום אבל בלילה אפי' שלשה כותבין. משום עדות: ואין עושין דין. דאין דין נוהג בלילה כדברסינן בסנהדרין דיני ממונות דנין ביום וגומרין אף בלילה אבל אין מתחילין בלילה דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד יום לתחלת דין לילה לגמר דין: מאי טעמא. כשנכנסו בלילה אין עושין דין. משום דהוו עדים ואין עד נעשה דיין: אין ה"נ קאמינא דין נחלות: איתמר קנין. שקני משכיב מרע או מיד אחר אם רצה לחזור מאותו קנין עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שישבין. אע"פ שאין עוסקין באותו ענין: רב יוסף אמר כל זמן שעוסקין באותו ענין אע"פ שאין יושבין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין יכול לחזור אם כן אמאי אם רצו עושין דין מיד לאלחר כשצווה ומורידין כל אחד לירושתו וליחוש דלמא הדר ביה אותו שכיב מרע מצואתו עד שהן יושבין ג) והברי שכיב מרע אין צריכין קנין וחשוב כקנין דכתובין וכמסורין דמי כל זמן שקנין חוזר יכול הוא נמי לחזור בו אלא האיל דכל זמן דעסוקין באותו ענין לא הדר ביה תו לא מצי הדר בי' הואיל דסלקי מההוא ענינא: אלא מאי אית לך למימר. לרב יוסף דמצי למיעבד דין משום דכבר סליק

ג) לולי ל"ל ולפי שדברי שכ"מ יכו' וכמתוכין וכמסורין דמי מ"מ כל זמן שקנין חוזר וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com